

Kriisinhallintakeskuksen vastuullisuusraportti 2022

1. Johdanto

Useat Agenda 2030:n kestäväen kehityksen tavoitteista koskevat siviilikriisinhallintaa. Siviilikriisinhallinnalla edistetään erityisesti rauhaa, oikeudenmukaisuutta ja hyvää hallintoa eli agendan tavoitetta 16. Varsinkin paikallisten valmiuksien kehittäminen yhteistyössä kansainvälisten kumppaneiden kanssa on siviilikriisinhallinnan ydintä. Kriisinhallintakeskuksen lähettämänä työskenteli vuoden 2022 aikana 170 siviilikriisinhallinnan asiantuntijaa kansainvälisten kriisinhallintaorganisaatioiden operaatioissa ja sihteeristöissä. Kaikilla heillä oli mahdollisuus edistää kestävää kehitystä ja rauhaa työnsä kautta.

Lähetettyjen siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden tekemän työn lisäksi Kriisinhallintakeskuksella on runsaasti toimintaa myös Suomessa. Hyvää hallintoa, rauhaa ja oikeudenmukaisuutta on edistettävä myös kotimaassa: toimimme hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti vastuullisena työnantajana ja kestävä kehitys on myös kotimaan toimintamme läpileikkaava periaate. Henkilökunnan aloitteesta vastuullisuus valittiin kuluneena vuonna Kriisinhallintakeskuksen strategiaan yhdeksi tärkeimmistä arvoista.

Myös ilmastoteot ovat meille tärkeitä ja olemme sitoutuneet hallinnonalan tavoitteeseen puolittaa hiilijalanjälkemme vuoden 2018 lähtötasosta vuoteen 2027 mennessä ja vähentää päästöjä 75 prosenttia vuoteen 2035 mennessä. Lentomatkustaminen tuottaa suurimmat päästömme, eikä kansainvälisessä työssä matkustamista voi täysin välttää. Tulevaisuudessa hiilijalanjäljen pienentäminen tulee olemaan merkittävä vastuullisuushaasteemme. Myös muiden vastuullisuusmittareiden kehittäminen on jatkuvaa oppimista.

Kriisinhallintakeskus aloitti vastuullisuusraportoinnin vuoden 2021 kartoituksesta, ja käsillä oleva toinen vastuullisuusraportti kattaa vuoden 2022 toiminnan. Jatkossakin vastuullisuusraportoimme vuosittain.

2. Kriisinhallintakeskus CMC Finland

Kriisinhallintakeskus CMC Finland on vuonna 2007 perustettu sisäministeriön yhteydessä toimiva siviilikriisinhallinnan keskus. Kriisinhallintakeskuksen toimisto sijaitsee Helsingissä, ja keskuksessa työskenteli vuoden 2022 lopussa 29 työntekijää. Lakisääteisesti se vastaa suomalaisten asiantuntijoiden kouluttamisesta, rekrytoinnista ja varustamisesta kansainvälisiin siviilikriisinhallinnan tehtäviin sekä tekee alan tutkimus- ja kehittämistyötä. Vuodesta 2022 alkaen Kriisinhallintakeskus on vastannut myös vaalitarkkailutehtäviin valittavien asiantuntijoiden kouluttamisesta, rekrytoinnista ja lähettämisestä.

Kriisinhallintakeskuksen lähettämänä työskentelee samanaikaisesti keskimäärin 120 asiantuntijaa EU:n, YK:n, Etyjin, Naton, Euroopan neuvoston tai muun kansainvälisen organisaation siviilikriisinhallintatehtävissä tarkkailu-, neuvonanto- ja

koulutustoiminnassa poliisitoimen, oikeushallinnon, rajaturvallisuuden, tullihallinnon, rikosseuraamusalan, poliittisen analyysin, ihmisoikeuksien, rauhanvälityksen ja viestinnän tehtävissä erityisesti Euroopassa, Afrikassa ja Lähi-idässä. Lisäksi CMC asettaa ehdolle ja lähettää sekä lyhyt- että pitkäaikaisia vaalitarkkailijoita Etäjien ja EU:n vaalitarkkailumissioille.

2.1. Vastuullisuuden johtaminen Kriisinhallintakeskuksessa

Kriisinhallintakeskus vastaa vastuullisuustyöstään sisäministeriölle voimassa olevan tulossopimuksen mukaisesti. Vuosien 2022–2026 tulossopimuksessa sitoudutaan kestävän kehityksen tavoitteista erityisesti sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen sekä ilmastotoimiin. Vastuullisuus on yksi Kriisinhallintakeskuksen perusarvoista vuonna 2022 laaditussa strategiassa.

Kriisinhallintakeskuksella on myös erillinen kestävän kehityksen strategia (2021-2025), jossa määritellään organisaatiolle keskeiset kestävän kehityksen tavoitteet ja painopisteet. Ulkopuolisista asiantuntijoista koostuva kestävän kehityksen ohjausryhmä tukee Kriisinhallintakeskusta kestävän kehityksen työssä. Kriisinhallintakeskus raportoi ohjausryhmälle vastuullisuustyönsä edistymisestä. Vuonna 2022 ryhmä kokoontui kaksi kertaa.

Kestävän kehityksen työn koordinointi kuuluu organisaatiossa tutkimus- ja kehittämisasiantuntijan tehtäväkuvaan. Lisäksi Kriisinhallintakeskuksessa toimii kestävän kehityksen työryhmä, johon osallistuivat vuonna 2022 tutkimus- ja kehittämisasiantuntijan lisäksi koulutussuunnittelija ja logistiikkasuunnittelija. Työryhmä kehittää Kriisinhallintakeskuksen ja siviilikriisinhallinnan kestävän kehityksen toimintaa sekä seuraa asetettujen tavoitteiden edistymistä. Johdon päätöksiä vaativat asiat viedään työryhmästä Kriisinhallintakeskuksen johtoryhmän käsiteltäviksi. Kaikki uudet työntekijät perehdytetään organisaation kestävän kehityksen teemoihin ja toimintaan.

2.2. Kriisinhallintakeskuksen vastuullisuustavoitteet

Vuonna 2021 laaditussa kestävän kehityksen strategiassamme sitoudumme edistämään Suomen kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen toimeenpanoa, hallitusohjelman tavoitteita sekä Euroopan unionin työtä YK:n Agenda 2030 -toimintaohjelman ja sen tavoitteiden ohjaamana. Kriisinhallintakeskus toteuttaa omalta osaltaan Suomen kansallisia kestävän kehityksen tavoitteita, kuten sisäasianhallinnon hiilidioksidipäästöjen vähentämistä 75 prosentilla vuoteen 2035 mennessä.

Siviilikriisinhallinnan tavoitteena on tukea yhteiskuntien vakautta, oikeusvaltiota, vahvojen instituutioiden kehittymistä ja ihmisoikeuksien toteutumista. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen sekä ja eriarvoisuuden vähentäminen maiden sisällä ja niiden välillä ovat myös siviilikriisinhallinnan kannalta tärkeitä tavoitteita. Keskeistä siviilikriisinhallinnassa on myös paikallisten valmiuksien kehittäminen yhteistyössä kumppanimaiden viranomaisten kanssa.

Ilmastonmuutos ja sen vaikutukset muokkaavat kriisinhallinnan toimintaympäristöä yhä voimakkaammin, ja siitä aiheutuviin riskeihin varautuminen ja muutoksiin

sopeutuminen ovat tulevaisuudessa yhä suuremmassa roolissa myös siviilikriisinhallinnassa. Valtionhallinnon organisaationa Kriisinhallintakeskukselle on myös omassa toiminnassamme tärkeitä kestävä julkiset hankinnat, ilmastoteot sekä hyvän hallinnon periaatteiden noudattaminen kotimaassa.

Olemme valinneet olennaisimmiksi Agenda 2030 -tavoiteohjelman tavoitteiksi seuraavat:

- Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia (SDG 5)
- Vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä (SDG 10)
- Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys (SDG 12)
- Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan (SDG 13)
- Edistää rauhanomaisia yhteiskuntia ja taata kaikille pääsy oikeuspalveluiden pariin sekä rakentaa tehokkaita ja vastuullisia instituutioita kaikilla tasoilla (SDG 16)
- Tukea vahvemmin kestävä kehityksen toimeenpanoa ja globaalia kumppanuutta (SDG 17).

Jokaiselle päätavoitteelle on valittu siviilikriisinhallinnalle merkittävimmät alatavoitteet. Vaikutamme positiivisesti kestäväan kehitykseen erityisesti asiantuntijoiden koulutusten ja rekrytoinnin sekä omien hankintojemme ja toimintalinjaustemme kautta. Alatavoitteet, niiden painopisteet ja mittaaminen esitellään seuraavissa kappaleissa.

3. Sukupuolten tasa-arvo

3.1. Naisten merkityksellinen osallistuminen ja johtajuus

Kriisinhallintakeskus edistää sukupuolten tasa-arvoa ja naisten yhtäläistä osallistumista siviilikriisinhallinnan tehtäviin erityisesti asiantuntijoiden rekrytoinnin ja tarjoamamme koulutuksen kautta. Lähetetyillä asiantuntijoilla on mahdollisuus tukea näitä tavoitteita työssään operaatioissa. Merkittävin alatavoite on *5.5 Taata naisille täysivaltainen ja tehokas osallistuminen sekä yhtäläiset johtamismahdollisuudet kaikilla päätöksenteon tasoilla politiikassa, taloudessa ja julkisessa elämässä.*

Kriisinhallintakeskus tukee naisten hakeutumista ja rekrytoitumista siviilikriisinhallintatehtäviin monenlaisilla tavoilla läpileikkaavasti toiminnassaan. Sukupuoli- sekä Naiset, rauha ja turvallisuus -näkökulmat on sisällytetty kaikkeen Kriisinhallintakeskuksen tarjoamaan perus- ja syventävään koulutukseen. Seuraamme sukupuolijakaumaa sekä koulutuksissamme että rekrytoinneissamme. Pyrimme valitsemaan koulutuksiimme osallistujiksi suunnilleen yhtä paljon naisia ja miehiä. Tilastoimme ja seuraamme lähetettyjen asiantuntijoiden sukupuolijakaumaa kuukausittain julkaistavassa [asiantuntijakartassa](#).

Siviilikriisinhallinnan rekrytoinneissa pyritään kasvattamaan naisten osuutta lähetetyistä asiantuntijoista, ja lähettämään asiantuntijoita erityisesti sukupuoli-, SGBV- sekä naiset, rauha ja turvallisuus -näkökulmiin keskittyviin tehtäviin. Kriisinhallintakeskus seuraa erikseen niiden asiantuntijoiden määrää, joiden

tehtävänkuva painottuu YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 (Naiset, rauha, turvallisuus) toimeenpanoon. Suomen määrällinen tavoite näille tehtäville on kymmenen positiota samanaikaisesti. Määrän ja prosenttiosuuden lisäksi organisaatiossa on havaittu tietotarve kartoittaa tarkemmin myös asiantuntijoiden tehtävänkuvia ja palkkaluokkia sukupuolen mukaan, ja mittareita kehitetään edelleen.

3.2. Esimerkkejä tasa-arvoisesta osallistumisesta

Vuonna 2022 Kriisinhallintakeskuksen siviilikriisinhallintatehtäviin lähettämistä asiantuntijoista keskimäärin 45 prosenttia oli naisia, naisten osuuden vaihdellissa 44-49 prosentin välillä vuoden aikana. Vaalitarkkailijoista 49 prosenttia oli naisia.

Asiantuntijoista 14 henkilöä työskenteli erityisesti tasa-arvotöissä kansainvälisten siviilikriisinhallintaorganisaatioiden sihteeristöissä tai operaatioiden kenttätehtävissä. Näistä henkilöistä kolme oli miehiä ja 11 naisia.

Kaikki Kriisinhallintakeskuksen peruskurssin käyneet asiantuntijat saavat koulutuksessa valmiudet ja työkaluja edistää sukupuolten tasa-arvoa omassa työssään. Koulutuksissa huomioidaan osallistujien taustat ja pyritään valitsemaan tasapuolisesti naisia ja miehiä. Peruskurssilla ja erityisesti korkean riskin alueilla vaadittavan Hostile Environment Awareness Training (HEAT) -koulutuksen osana toteutettavissa kenttäharjoituksissa kurssilaisia ohjataan oivaltamaan tasa-arvoon liittyviä kysymyksiä ja epäkohtia osana kurssilla järjestettäviä käytännön harjoituksia.

Siviilikriisinhallintatehtäviin lähtevien perehdytyskoulutuksessa korostetaan nollatoleranssia suhtautumisessa seksuaaliseen ja sukupuolittuneeseen häirintään ja väkivaltaan.

Kaikkien CMC:n järjestämien kurssien osallistujista oli naisia keskimäärin 42 prosenttia. Siviilikriisinhallinnan peruskurssille, jonka suorittaminen on edellytys useimpiin siviilikriisinhallintatehtäviin valituksi tulemiselle, osallistui 45 prosenttia naisia ja 55 prosenttia miehiä. Peruskurssin kouluttajista naisia puolestaan oli 58 prosenttia. Kansainvälisessä yhteistyössä Kriisinhallintakeskus edisti sukupuolten tasa-arvoa vetämällä EU:n siviilikriisinhallinnan kehittämiseen pyrkineessä ns. kompaktiprosessissa vetämällä yhdessä Espanjan kanssa työryhmää, joka etsi keinoja lisätä naisten osallistumista operaatioissa. Vuonna 2022 työryhmä järjesti kaksi työpajaa jäsenmaille.

Suomessa Kriisinhallintakeskus osallistui aktiivisesti ulkoministeriön koordinoimaan neljännen kansallisen Naiset, rauha, turvallisuus -toimintaohjelman laatimiseen läpi vuoden.

4. Eriarvoisuuden vähentäminen maiden sisällä ja niiden välillä

4.1. Yhdenvertaisuus ja poliittinen osallistuminen

Eriarvoisuuden vähentämisessä keskitytään alatavoitteeseen 10.2 *Edistää vuoteen 2030 mennessä kaikkien sosiaalista, taloudellista ja poliittista osallistumista ja kannustaa siihen iästä, sukupuolesta, vammaisuudesta, rodusta, etnisyydestä, alkuperästä, uskonnosta tai taloudellisesta tai muusta asemasta riippumatta.*

Kriisinhallintakeskus vaikuttaa tavoitteeseen SDG 10 erityisesti osallistumalla kansainväliseen vaalitarkkailuun. Vaalitarkkailulla tuetaan demokratiakehitystä, ihmisoikeuksia ja tasavertaista osallistumista kohdemaissa. Kansainvälisiin vaalitarkkailutehtäviin rekrytointi siirtyi ulkoministeriöltä Kriisinhallintakeskuksen vastuulle vuoden 2022 alussa.

Kriisinhallintakeskus tukee tavoitetta siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden välityksellä lähettämällä heitä tehtäviin, jotka edistävät eriarvoisuuden vähenemistä. Siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden lisäksi lähetettyjen vaalitarkkailijoiden määrä eriteltynä sukupuolen mukaan lisättiin mittariksi vuonna 2022.

4.2. Kansainvälinen vaalitarkkailu

Suomi on aktiivisesti mukana Euroopan unionin ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) vaalitarkkailutoiminnassa lähettämällä tarkkailijoita näiden toimeenpanemiin vaalitarkkailumissioihin. Suomessa ulkoministeriö määrittelee, mihin operaatioihin suomalaisia vaalitarkkailijoita lähetetään. Ulkoministeriön päätöksen jälkeen Kriisinhallintakeskus asettaa suomalaisia asiantuntijoita ehdolle sekä EU:n että Etyjin (OSCE/ODIHR) vaalitarkkailumissioihin näiden järjestöjen valintakriteerien perusteella. Etyjin vaalitarkkailutehtävien osalta Kriisinhallintakeskus vastaa myös asiantuntijoiden lähettämisestä ja palvelussuhteesta.

Vuonna 2022 Kriisinhallintakeskus lähetti vaalitarkkailutehtäviin 37 henkilöä (M: 51%; N:49%) ja he työskentelivät 11:ssä eri Etyjin ja EU:n vaalitarkkailumissiossa. Vaalitarkkailutehtäviin pyritään lähettämään monipuolisesti erilaisista taustoista ja eri-ikäisiä henkilöitä. Vastaanottavat organisaatiot painottavat, että jäsenmaat ottavat yhdenvertaisuuden huomioon asettaessaan henkilöitä ehdolle vaalitarkkailutehtäviin. Tarkkailijakunnan oman diversiteetin ohella vaalitarkkailutehtäviin kuuluu olennaisesti erilaisten vähemmistöryhmien, kuten vammaisten henkilöiden tai etnisten vähemmistöjen osallistumismahdollisuuksien tarkkailu ja raportointi.

Kriisinhallintakeskus järjesti myös kaksi kurssia lyhytaikaisista vaalitarkkailutehtävistä kiinnostuneille suomalaisille asiantuntijoille. Vaalitarkkailukoulutukset tarjosivat osallistujille mahdollisuuden syventää tietämystään kansainvälisestä vaalitarkkailutoiminnasta sekä EU:n ja Etyjin vaalitarkkailun periaatteista ja käytännöistä.

4.3. Muita esimerkkejä eriarvoisuuden vähentämisestä

Eriarvoisuuden vähentämiseen vaikutettiin vaalitarkkailun lisäksi myös siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden rekrytoinnilla. Vuonna 2022 Kriisinhallintakeskuksen lähettämänä esimerkiksi työskenteli kaksi romaniasioiden neuvonantajaa Euroopan Neuvostossa ja Etyj/ODIHR-organisaatiossa.

Yhdenvertaisuusnäkökulma huomioidaan Kriisinhallintakeskuksessa myös kotimaan toiminnassa esimerkiksi asiantuntijoiden rekrytoinneissa. Tehtäviin asetetaan ehdolle sekä miehiä että naisia kiinnittäen huomiota vähemmistösukupuoleen tehtävälalla ikään, etniseen alkuperään, uskontoon tai muuhun taustaan katsomatta. Lisäksi asiantuntijarosterin moninaisuutta pyritään kasvattamaan valitsemalla koulutuksiin osallistujia laaja-alaisesti erilaisista asiantuntijaryhmistä ja taustoista.

Lisäksi järjestettiin Fingo ry:n kanssa rauhaa ja osallisuutta käsitellyt keskustelutilaisuus otsikolla "Osallisuus – Avain kestävään turvallisuuteen?" KrihaNYT-tapahtuman yhteydessä marraskuussa 2022.

5. Vastuullista kuluttamista

5.1. Vastuulliset ja kestävät julkiset hankinnat

Vastuullinen kuluttaminen on periaatteena Kriisinhallintakeskuksen omissa hankinnoissa sekä tapana edistää ilmasto- ja ympäristövaikutusten vähentämistä. Alatavoitteena on 12.7 *Edistää kestäviä julkisia hankintakäytäntöjä kansallisten lakien ja prioriteettien mukaisesti.*

Priorisoimme hankintoja tehdessämme kestävyys- ja turvallisuusnäkökulmia ja noudatamme kaikissa hankinnoissa sisäministeriön kestävien hankintojen ohjeistusta. Hankintoja ei ole sisällytetty Kriisinhallintakeskuksen hiilijalanjälkilaskentaan.

Materiaalihankintojen lisäksi myös kuljetuksissamme huomioidaan kestävyysnäkökulmat. Yleensä Kriisinhallintakeskus huolehtii lähetettävien asiantuntijoiden varusteiden kuljetuksista toimialuille. Osa varusteista kulkee asiantuntijan mukana samalla lennolla kohteeseen, mutta osa lähetetään erikseen rahdilla. Kuljetuksissa huomioidaan päästönäkökohdat, ja esimerkiksi Euroopan sisällä varusteet pyritään kuljettamaan mieluummin vähäpäästöisemmällä maakuljetuksilla kuin lentäen. Asiantuntijan palatessa Suomeen komennuksensa päätyttyä, myös varusteet pääsääntöisesti palautetaan takaisin Suomeen. Varusteet käytetään uudelleen, tai mikäli ne eivät enää sovellu käyttöön, ne kierrätetään tai tuhoetaan Suomessa asianmukaisesti.

Koulutustoiminnassa hyödynnetään tehtävistä palanneiden asiantuntijoiden käytöstä poistettuja varusteita, kypäriä, luotiliivejä, matkapuhelimia ja muita varusteita. Varusteita myös huolletaan ja korjataan, jotta niiden käyttöikä voidaan pidentää.

Vuonna 2022 Kriisinhallintakeskus kilpailutti asiantuntijoille hankittavat takit käyttäen yhtenä hankintakriteerinä tuotteella oltavaa tekstiilien kestävyysertifikaattia.

Myös koulutuspaikkojen valinnoissa ja majoituksessa huomioitiin kestävyysnäkökulma, esimerkiksi Green key -sertifiointi ja julkiset kulkuyhteydet mahdollisuuksien mukaan.

6. Ilmastoteot

6.1 Kriisinhallintakeskuksen hiilijalanjälkitavoite

Kriisinhallintakeskus on sitoutunut sisäministeriön hallinnonalan hiilijalanjälkitavoitteeseen, ja tärkein alatavoitteemme on 13.2. *Integroida ilmastonmuutosta koskevat toimenpiteet kansalliseen politiikkaan, strategioihin ja suunnitteluun.* Hallinnonalan tavoite on pienentää hiilijalanjälkeä vuoden 2018 lähtötasosta 50 prosenttia vuoteen 2027 mennessä ja 75 prosenttia 2035 mennessä. Kriisinhallintakeskus on osallisena sisäministeriön koordinoimassa hiilijalanjäljen laskennassa. Hiilidioksidipäästöjen lisäksi mittarina on virkamatkojen lentosegmenttien määrä. Siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden lennot toimialueille katetaan ulkoministeriön määrärahoista eivätkä ne sisälly sisäministeriön hallinnonalan hiilijalanjälkilaskentaan, mutta Kriisinhallintakeskus seuraa myös näistä matkoista aiheutuvia päästöjä.

6.2. Ilmastokestävä toimintamme Suomessa

Matkustuksen lentopäästöt ovat merkittävin Kriisinhallintakeskuksen päästölähde. Vuonna 2022 koronapandemia kuitenkin varsinkin alkuvuonna rajoitti ulkomaanmatkojen määrää. Lentomatkustamisen aiheuttamia päästöjä kuvataan tarkemmin luvussa 9.

Koulutustoiminnassa pyrittiin vähentämään polttoaineen kulutusta vuokraamalla mahdollisuuksien mukaan hybridautoja koulutuksiin. Kaikki lähtevien asiantuntijoiden pre-deployment -koulutukset järjestettiin etäyhteyksin. Myös työnantajan huolenpitovelvollisuuteen liittyvät Duty of care -tapaamiset operaatioissa työskentelevien asiantuntijoiden kanssa pidettiin etäyhteyksin. Lisäksi osa kotiutuneiden asiantuntijoiden palautetilaisuuksista järjestettiin etänä.

Kriisinhallintakeskuksen järjestämien tilaisuuksien osalta linjattiin vuonna 2022, että tarjoiluissa suositaan ilmastoystävällisiä vaihtoehtoja ja kasvisruokaa.

6.3. Ilmasto- ja ympäristöturvallisuus siviilikriisinhallinnassa

Vaikutimme myös kansainvälisesti siviilikriisinhallinnan ilmastokestävyiden kehittämiseen muun muassa järjestämällä Tukholman rauhan ja kehityksen viikolla toukokuussa 2022 yhdessä SIPRI:n kanssa keskustelutilaisuuden otsikolla "Mainstreaming climate and the environment in EU civilian crisis management".

Osallistuimme myös itävaltalaisen Austrian Centre for Peace -organisaation koordinoimaan eurooppalaiseen koulutusyhteistyöhön, jossa kehitetään ilmasto- ja ympäristöturvallisuuden koulutuspakettia EU:n siviilioperaatioiden henkilökunnalle.

Siviilikriisinhallintatehtävien osalta avattiin EU:n siviilikriisinhallintaoperaatioiden ympäristöneuvonantajan tehtäviä asiantuntijoiden haettaviksi.

7. Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto

7.1 Siviilikriisinhallinta vahvistaa rauhaa, oikeudenmukaisuutta ja hyvää hallintoa

Tavoite 16 eli Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto on siviilikriisinhallinnan kannalta Agenda 2030:n keskeisin tavoite, ja Kriisinhallintakeskuksen koko toiminta-ajatus tukee tätä tavoitetta. Kriisinhallintakeskus vastaa kansainvälisiin siviilikriisinhallintatehtäviin lähetettävien asiantuntijoiden koulutuksesta, rekrytoinnista ja varustamisesta. Lisäksi teemme alan tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

Tärkeimmäksi alatavoitteeksi on valittu 16.a *Vahvistaa tärkeimpiä kansallisia instituutioita esimerkiksi kansainvälisen yhteistyön avulla, jotta väkivallan ehkäisemiseen ja terrorismin sekä rikollisuuden torjumiseen tarvittavia valmiuksia voidaan kehittää kaikilla tasoilla, erityisesti kehitysmaissa.*

7.2. Kuinka mitata siviilikriisinhallintaa

Suomen siviilikriisinhallintaosallistumista seurataan määrällisin mittarein tavoitteen ollessa 150 lähetettyä asiantuntijaa.

Laadullista vaikuttavuuden mittaamista, on kehitetty ja tutkittu Kriisinhallintakeskuksessa kuluneena vuonna. Siviilikriisinhallintatehtävien laadullista vaikuttavuutta käsiteltiin esimerkiksi tehtävistä palanneiden asiantuntijoiden kanssa teemakeskusteluissa Kriisinhallintakeskuksen järjestämissä palautetilaisuuksissa.

7.3. Kansainvälinen tuki instituutioiden vahvistamiseksi

Kriisinhallintakeskuksen lähettämät asiantuntijat työskentelivät EU:n, YK:n, Etyjin, Naton, Euroopan neuvoston ja muiden kansainvälisten organisaatioiden siviilikriisinhallintatehtävissä. Tehtävät olivat tarkkailu-, neuvonanto- ja koulutustehtäviä poliisitoimen, oikeushallinnon, rajaturvallisuuden, tullihallinnon, rikosseuraamusalan, poliittisen analyysin, ihmisoikeuksien ja viestinnän alalla.

Vuoden 2022 aikana Kriisinhallintakeskuksen lähettämänä työskenteli yhteensä 170 siviilikriisinhallinnan asiantuntijaa. He työskentelivät 42 eri operaatiossa 27 eri maassa. Asiantuntijoista naisia oli 45 prosenttia ja miehiä 55 prosenttia.

Periaatteessa jokaisessa siviilikriisinhallintatehtävissä voidaan katsoa edistettävän jollakin tavalla tavoitetta SDG 16. Alatavoitetta 16.a. voidaan kuitenkin erityisesti katsoa edistettävän seuraavissa tehtävissä, joissa työskenteli vuonna 2022 Kriisinhallintakeskuksen lähettämä asiantuntija:

- Terrorismin vastainen työ, 3 asiantuntijaa (M:3; N:0)
- Rikollisuuden torjunta, 46 asiantuntijaa (M:33; N:13)
- Oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen, 12 asiantuntijaa (M: 7; N: 5)
- Kansainvälinen rikostuomioistuin ICC, 4 asiantuntijaa (M:3; N:1)

7.4. Teeman edistäminen kotimaassa

Järjestämiimme perus- ja syventäviin koulutuksiin osallistui 210 henkilöä, jotka saivat valmiuksia edistää rauhaa, oikeudenmukaisuutta ja hyvää hallintoa siviilikriisinhallintatehtävissä. Näihin koulutuksiin osallistujista naisia oli 40 prosenttia ja miehiä 60 prosenttia. Kriisinhallintakeskus tarjosi lisäksi rosterissaan oleville asiantuntijoille myös muiden tahojen järjestämiä perus- ja syventäviä kursseja: 18 kurssille lähetettiin yhteensä 29 osallistujaa (M:13; N:16).

Kriisinhallintakeskus käsitteli rauhan, oikeudenmukaisuuden ja hyvän hallinnon teemaa myös erilaisissa yleisötilaisuuksissa. Kriisinhallintakeskus järjesti kansainvälisen 15-vuotisjuhlaseminaarin inhimillisen turvallisuuden fokuksella sekä yhteistyössä WISE ry:n kanssa teemaseminaarin siviilikriisinhallinnan kehittämistä. Yhteistyössä Helsingin yliopiston globaalien kehitystutkimuksen opiskelijoiden kanssa järjestettiin kestävä rauhaa pohtiva paneelikeskustelu.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa kehitettiin siviilikriisinhallinnan vaikuttavuusarviointia esimerkiksi sisäministeriön hallinnonalan TKI-hankkeessa sekä osallistumalla aktiivisesti viranomaisyhteistyöhön vaikuttavuuden kehittämiseksi. Kriisinhallintakeskus tuki myös muiden toimijoiden hankkeita, joissa selvitettiin kriisinhallinnan ja erityisesti Suomen Afganistan-osallistumisen vaikuttavuutta.

Lisäksi julkaistiin *working papers* -sarjassa siviilikriisinhallinnan kehittämistä koskeva tutkimusjulkaisu [Reflection in Aid of Interaction – Building a Shared Understanding in Civilian Crisis Management](#).

Omassa toiminnassaan Suomessa Kriisinhallintakeskus toimi hyvän hallinnon periaatteiden mukaan. Laillisuusarvioinnissa ei tullut esiin huomautettavia asioita eikä Kriisinhallintakeskuksesta ollut myöskään tehty kanteluita viranomaisille. Vuonna 2022 Kriisinhallintakeskuksessa laadittiin myös siviilikriisinhallinnan asiantuntijoita koskeva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.

8. Yhteistyö ja kumppanuus

8.1 Konfliktimaiden valmiuksien kehittäminen siviilikriisinhallinnan avulla

Kestävän kehityksen toimeenpanon tukeminen ja erilaisten kumppanuussuhteiden vahvistaminen toteutuvat Kriisinhallintakeskuksen yhteistyön kautta. Siviilikriisinhallinnan asiantuntijoilla on operaation mandaatista riippuen usein mahdollisuus suoraan yhteyteen kohdemaan viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Merkittävä alatavoite siviilikriisinhallinnalle on tavoite 17.9 *Tarjota kehitysmaille vahvistettua kansainvälistä apua tehokkaaseen ja kohdistettuun valmiuksien kehittämiseen, jotta kansallisia suunnitelmia kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanemiseksi voidaan tukea esimerkiksi pohjois-etelä- ja etelä-etelä-akselilla tapahtuvan sekä kolmenvälisen yhteistyön kautta.*

Kriisinhallintakeskus edistää tavoitetta 17 lähettämällä asiantuntijoita siviilikriisinhallintatehtäviin, joissa kehitetään valmiuksia yhteistyössä paikallisten kumppaneiden kanssa. Tavoitetta tukevat suoraan erityisesti ne siviilikriisinhallinnan asiantuntijat, jotka työskentelevät päivittäin yhdessä paikallisten viranomaisten kanssa tai kouluttavat heitä. Mittarina toimii niiden asiantuntijoiden määrä, jotka mentoroivat, neuvovat tai kouluttavat paikallisia viranomaisia.

Vuonna 2022 Kriisinhallintakeskuksen palveluksessa olleista siviilikriisinhallinnan asiantuntijoista 27 prosenttia (n. 46; M: 31; N:15) työskenteli mentorointi-, neuvonanto- tai koulutustehtävissä operaatioissa, joiden mandaattiin sisältyy paikallisten valmiuksien tukeminen.

Paikallisia valmiuksia tuettiin myös tarjoamalla koulutuspalveluja. Esimerkiksi osana eurooppalaista EUCTI-koulutusyhteistyöhanketta järjestettiin "Advisory Support Tackling Organised Crime" -koulutus Somaliassa järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen työn parissa toimiville YK:n ja EU:n kriisinhallintaoperaatioiden operaatioiden työntekijöille. Kriisinhallintakeskus tuki myös YK-poliisien Training of Trainers -koulutuksia Ugandassa ja Argentiinassa.

Kriisinhallintakeskus osallistui myös kansainväliseen yhteishankkeeseen "Peacebuilding and local knowledge", jossa kehitetään paikallista omistajuutta siviilikriisinhallinnassa. Lisäksi osallistuttiin EUBAM Libya -operaation järjestämään "Sahel Cross-Border Cooperation Conference" -tilaisuuteen, jossa käsiteltiin paikallisen osaamisen vahvistamista rajayhteistyöllä.

Kriisinhallintakeskuksen lähettäminen asiantuntijoiden tietotarpeita tuettiin jakamalla operaatioiden suomalaisten yhteyshenkilöiden huomioita kestävästä kehityksestä toimialuillaan. Yhteisen tiedon lisäämisellä kehitetään asiantuntijoiden osaamista kestävästä kehityksestä edistämiseksi.

9. Kriisinhallintakeskuksen jalanjälki

9.1. Siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden lentopäästöt

Merkittävä osuus Kriisinhallintakeskuksen toiminnasta aiheutuvasta ilmastokuormituksesta syntyy operaatioihin osallistuvien asiantuntijoiden lennoista toimialueelle sekä huoltolennoista Suomeen. Vuonna 2022 asiantuntijoiden lennoista toimialueille sekä lakisääteisistä huoltolennoista kotimaahan syntyi hiilidioksidipäästöjä noin 167 624 kg eli vajaa tonni asiantuntijaa kohti. Vastaava luku vuonna 2021 oli 1,12 tonnia asiantuntijaa kohti.

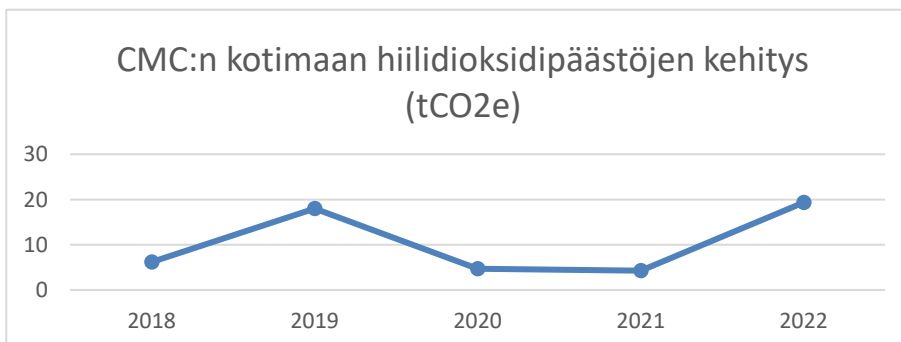
Siviilikriisinhallinnan työn luonteen vuoksi lentojen vähentäminen ei ole asiantuntijoiden kohdalla mahdollista, ja asiantuntijoilla on lisäksi lakisääteinen oikeus kaksiin huoltolentoihin toimialueelta Suomeen vuosittain. Kriisinhallintakeskuksella ei ole myöskään mahdollisuutta vaikuttaa toimialueiden sijaintiin ja näin ollen lentomatkojen pituuteen. On tärkeää kuitenkin huomioida, etteivät asiantuntijoiden lennot sisälly sisäministeriön hiilijalanjälkilaskentaan, sillä nämä kulut sisältyvät ulkoministeriön siviilikriisinhallintabudjettiin.

9.2. Kotimaan toiminnan hiilijalanjälki

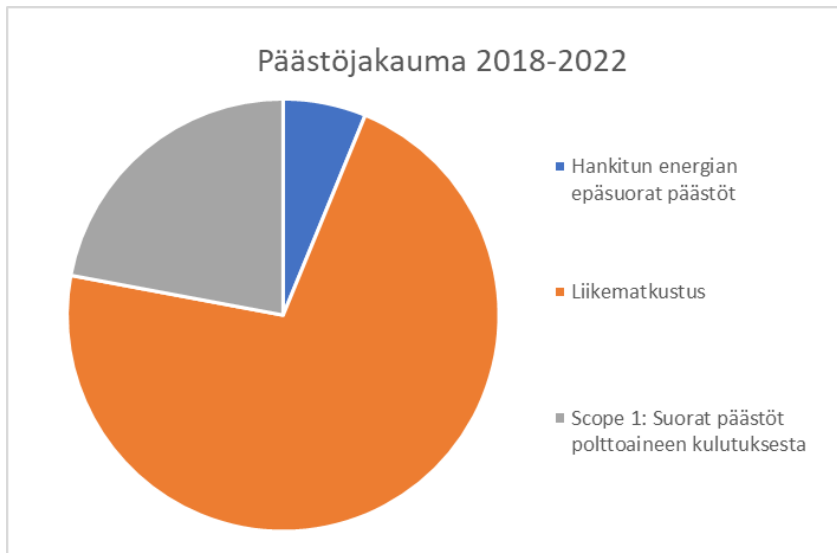
Myös Kriisinhallintakeskuksen oman henkilökunnan virkamatkat ovat merkittävä päästöjen lähde. Oman henkilökunnan virkamatkoja oli 64 lentosegmenttiä ja näistä syntyi päästöjä 14 168 kg. Matkoja oli merkittävästi enemmän kuin vuonna 2021 (12 lentosegmenttiä), jolloin koronapandemia rajoitti matkustamista. Oman henkilökunnan virkamatkustuksessa suositaan ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja.

Kriisinhallintakeskuksen koulutustoiminnan koulutuspaikat saattavat sijaita julkisten liikenneyhteyksien saavuttamattomissa, minkä vuoksi näissä tapauksissa liikutaan vuokra-autoilla. Autoja vuokrattaessa pyritään suosimaan mahdollisuuksien mukaan hybridautoja.

Sisäministeriön hallinnonalan hiilijalanjälkilaskentaan sisältyvät Kriisinhallintakeskuksen kotimaan toiminnan kokonaishiilidioksidipäästöt nousivat vuonna 2022 hieman vuoden 2019 tasoa korkeammalle. Vuosina 2020 ja 2021 koronapandemia rajoitti matkustamista ja koulutustoimintaa, joten päästöt jäivät näinä vuosina vähäisiksi.

Virkamatkat ovat hiilijalanjälkilaskennassa suurin päästölähde, noin 72 prosenttia kaikista lasketuista päästöistä.

9.3. Yhdenvertaisuus siviilikriisinhallinnan operaatioympäristössä

Kriisinhallintakeskuksen rekrytoinneissa tai koulutuksissa ei rajata osallistumista aktiivisesti iän, sukupuolen, vammaisuuden, rodun, etnisyyden, alkuperän, uskonnon tai muun taustan perusteella. Yhdenvertaisuushaasteena voidaan kuitenkin mainita joidenkin kansainvälisten organisaatioiden rajoitukset rekrytoinneissa. Ikä, terveydentila tai esimerkiksi liikuntarajoitteisuus saattavat tulla esteeksi rekrytoitumiselle kansainvälisiin organisaatioihin. Useisiin kenttätehtäviin valituksi tulemiselle on edellytyksenä terveydellinen soveltuvuusarvio.

Kriisinhallintaoperaatioissa kansainvälisten järjestöjen työehdot tai rekrytointikriteerit eivät myöskään aina ole linjassa Suomen lainsäädännön kanssa. Esimerkiksi mahdollisuudet sairauslomiin tai perhevapaisiin ovat operaatioissa tavallisesti suppeammat kuin Suomessa. Asiantuntijoita suojaa osaltaan se, että he ovat palvelussuhteessa Kriisinhallintakeskukseen, ja heidän palvelussuhteensa ehtoihin suhteessa valtiotyönantajaan noudatetaan Suomen lainsäädäntöä. Kriisinhallintakeskus on myös pyrkinyt vaikuttamaan operaatioiden työehtoihin.

10. Raportin laadintatapa

Raportoidut kestävän kehityksen tavoitteet ovat Kriisinhallintakeskuksen kestävän kehityksen strategiassa tunnistetut Agenda 2030:n tavoitteet. Raporttia varten koottiin tapausesimerkkejä keskusteluissa henkilökunnan kanssa sekä sisäministeriön hallinnonalan hiilijalanjälkiraportista. Tapausesimerkit koottiin keskusteluissa henkilökunnan kanssa. Lisäksi raportin laadintaan vaikuttivat Kriisinhallintakeskuksen johtaja ja kestävän kehityksen ohjausryhmä.